
SFS 1995:508

Utkom från trycket
den 31 maj 1995

Lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring;

utfärdad den 18 maj 1995.

Enligt riksdagens beslut¹ föreskrivs i fråga om lagen (1962:381) om allmän försäkring²

dels att 3 kap. 4, 7, 7 a, 8 och 16 §§, 6 kap. 2 §, 7 kap. 3 och 4 §§, 13 kap. 1 §, 16 kap. 2 §, 18 kap. 12 § samt 20kap. 3 § skall ha följande lydelse,

dels att det i lagen skall införas tre nya paragrafer, 3 kap. 4 a och 8 a §§ och 7 kap. 3 b §, av följande lydelse.

¹ Prop. 1994/95: 147, bet. 1994/95: SFU 10, rskr. 1994/95:343.

² Lagen omtryckt 1982: 120.

4 §³ För dagar i en sjukperiod gäller, om inte annat följer av 10 - 10 b §§

1. att sjukpenning inte utges för den första dagen,
2. att hel sjukpenning för de två följande dagarna utgör för dag 65 procent av den fastställda sjukpenninggrundande inkomsten, delad med 365,
3. att hel sjukpenning för tid därefter till och med den trehundrasextiofemte dagen utgör för dag 80 procent av den fastställda sjukpenninggrundande inkomsten, delad med 365, och
4. att hel sjukpenning för tid därefter utgör för dag 70 procent av den sjukpenninggrundande inkomsten, delad med 365. Sjukpenningen avrundas till närmaste hela kronantal.

Som sjukperiod anses tid, under vilken en försäkrad i oavbruten följd lider av sjukdom som avses i 7 § eller har rätt till sjukpenning enligt 7 b § eller rehabiliteringspenning enligt 22 kap. 7 §. Uppkommer för den försäkrade rätt till sjukpenning enligt kapitlet i omedelbar anslutning till en sjuklöneperiod enligt lagen (1991:1047) om sjuklön, skall sjukperioden enligt denna lag anses omfatta också sjuklöneperioden.

Om en sjukperiod börjar inom fem dagar från det en tidigare sjukperiod avslutats skall bestämmelserna i första stycket samt 4 a och 10 a §§ tillämpas som om den senare sjukperioden utgör en fortsättning på den tidigare sjukperioden.

Om den försäkrade gått miste om sjukpenning till följd av bestämmelserna i första stycket 1 eller 10 a § första stycket 1 för sammanlagt tio dagar under de senaste tolv månaderna utges sjukpenning för dag som avses i första stycket 1 med 65 procent av den sjukpenninggrundande inkomsten, delad med 365.

4 a § Om den försäkrade av arbetsgivaren erhåller skattepliktiga förmåner i form av lön, bil, bostad eller helt fri kost under sjukdom för samma tid som sjukpenningen avser, skall sjukpenning som utges till och med den nittionde dagen i sjukperioden minskas med det belopp som förmånerna under sjukdom överstiger 10 procent av vad den försäkrade skulle ha fått i motsvarande förmåner om han varit i arbete och sjukpenning som utges för tid därefter minskas med förmånerna under sjukdom. Till den del förmånerna under sjukdom utges i förhållande till förmåner i arbete som för år räknat överstiger den högsta sjukpenninggrundande inkomst som kan beräknas enligt 2 § skall minskningen dock endast ske med belopp som överstiger 75 procent av förmånerna i arbete när sjukpenning utges med den procentandel som anges i 4 § första stycket 2, 90 procent av förmånerna i arbete när sjukpenning utges från och med den fjärde till och med den nittionde dagen med den procentandel som anges i 4 § första stycket 3, 80 procent av förmånerna i arbete när sjukpenning utges från och med den nittioförsta till och med den trehundrasextiofemte dagen med den procentandel som anges i 4 § första stycket 3 och 70 procent av förmånerna i arbete för tid därefter när sjukpenning utges med den procentandel som anges i 4 § första stycket 4.

Vid tillämpning av bestämmelserna i första stycket skall ersättning som utges på grund av förmån av fri gruppsjukförsäkring som åtnjuts enligt

³ Senaste lydelse 1994:46.

grunder som fastställs i kollektivavtal mellan arbetsmarknadens huvudorganisationer anses som lön under sjukdom från arbetsgivare.

Det belopp varmed minskning skall göras avrundas till närmast lägre hela kronor. Avräkning skall i första hand göras vid utbetalning av sjukpenning som avser samma tid som de förmåner under sjukdom som föranlett minskningen men får också göras vid närmast följande utbetalning av sjukpenning.

7 §⁴ Sjukpenning utges vid sjukdom som sätter ned den försäkrades arbetsförmåga med minst en fjärdedel. Vid denna bedömning skall bortses från arbetsmarknadsmässiga, ekonomiska, sociala och liknande förhållanden. Med sjukdom jämställs ett tillstånd av nedsatt arbetsförmåga, som orsakats av sjukdom för vilken sjukpenning utgetts och som fortfarande kvarstår efter det att sjukdomen upphört.

Saknar den försäkrade arbetsförmåga utges hel sjukpenning. Om arbetsförmågan inte saknas helt men är nedsatt med minst tre fjärdedelar utges tre fjärdedels sjukpenning. Är arbetsförmågan nedsatt i mindre grad men med minst hälften utges halv sjukpenning. I annat fall utges en fjärdedels sjukpenning.

Vid bedömningen av om arbetsförmågan är fullständigt nedsatt skall, om den försäkrade kan antas kunna återgå till sitt vanliga arbete, särskilt beaktas om den försäkrade på grund av sjukdomen är ur stånd att utföra sitt vanliga eller annat lämpligt arbete som arbetsgivaren tillfälligt erbjuder den anställde. Om den försäkrade på grund av sjukdomen behöver avstå från förvärsarbete under minst en fjärdedel av sin normala arbetstid en viss dag, skall hans arbetsförmåga anses nedsatt i minst motsvarande mån den dagen.

Om den försäkrade inte kan antas kunna återgå till sitt vanliga arbete, skall försäkringskassan undersöka om den försäkrade efter sådan åtgärd, som avses i 7 b § eller 22 kap. kan försörja sig själv genom förvärsarbete om arbetsförhållandena ändras eller om annat lämpligt arbete erhålls. Därvid skall beaktas vad som rimligen kan begäras av honom med hänsyn till sjukdomen, hans utbildning och tidigare verksamhet samt ålder, bostättningsförhållanden och andra sådana omständigheter.

Vid prövning av den försäkrades rätt till sjukpenning för tid under vilken han annars skulle ha uppburit föräldrapenning, skall arbetsförmågan anses nedsatt endast i den utsträckning som den försäkrades förmåga att vårda barnet är nedsatt på grund av sjukdomen.

Om den försäkrade uppbär förtidspension eller särskild efterlevandepension enligt denna lag, skall vid prövning av den försäkrades rätt till sjukpenning bedömningen av hans arbetsförmåga ske med bortseende från den nedsättning av förmågan eller möjligheten att bereda sig inkomst genom arbete som ligger till grund för utgående pension.

7 a §⁵ För att underlätta återgång till arbete i anslutning till ett sjukdomsfall får i stället för den sjukpenning som annars skulle ha utgetts enligt 7 § andra stycket skälig ersättning utges för den försäkrades merutgifter för resor till och från arbetet.

⁴ Senaste lydelse 1992:1702.

⁵ Senaste lydelse 1990:1516. Ändringen innebär bl. a. att tredje och fjärde styckena upphävs/.

Merutgifterna skall ha uppkommit på grund av att den försäkrades hälsotillstånd inte tillåter honom att utnyttja det färdstätt som han normalt använder för sådana resor.

8 §⁶ Den försäkrade skall till försäkringskassan ge in en skriftlig försäkran för sjukpenning. Försäkran skall innehålla uppgifter om sjukdomen, en beskrivning av den försäkrades arbetsuppgifter och den försäkrades egen bedömning av arbetsförmågan. Uppgifterna i försäkran skall lämnas på heder och samvete.

Den försäkrade skall till försäkringskassan ge in läkarintyg för att styrka nedsättning av arbetsförmåga på grund av sjukdom senast från och med den sjunde dagen efter sjukanmälningsdagen till dess sådant läkarutlåtande som anges i tredje stycket har getts in till kassan.

Den försäkrade skall till försäkringskassan ge in ett särskilt läkarutlåtande och en skriftlig särskild försäkran för att styrka nedsättning av arbetsförmåga på grund av sjukdom senast från och med den tjuugoåttonde dagen efter sjukanmälningsdagen. Det särskilda läkarutlåtandet skall innehålla uppgift om pågående och planerad behandling eller rehabiliteringsåtgärd, behovet av övrig rehabilitering, beräknad återstående tid med nedsatt funktionsförmåga på grund av sjukdom samt läkarens bedömning av i vilken grad den nedsatta funktionen påverkar arbetsförmågan. Den särskilda försäkran skall innehålla en utförligare beskrivning av den försäkrades arbetsuppgifter och egen bedömning av arbetsförmåga än försäkran enligt första stycket. Uppgifterna i den särskilda försäkran skall lämnas på heder och samvete.

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Riksförsäkringsverket får meddela föreskrifter dels om undantag i vissa fall från skyldighet att lämna läkarintyg, läkarutlåtande, försäkran och särskild försäkran, dels om att sådan skyldighet skall gälla från och med en annan dag än vad som anges i denna paragraf.

8 a § Försäkringskassan skall, senast efter det att det särskilda läkarutlåtandet och den särskilda försäkran kommit in och efter hörande av en sådan försäkringsläkare som avses i 18 kap. 12 §, bedöma i vilken mån arbetsförmågan fortfarande är nedsatt på grund av sjukdom samt om rehabilitering eller ytterligare utredningsåtgärder är erforderliga.

Försäkringskassan skall, om det är nödvändigt för bedömning enligt första stycket, begära att den försäkrade genomgår utredning för bedömning av den försäkrades medicinska tillstånd, arbetsförmågan och behovet av och möjligheterna till rehabilitering.

Försäkringskassan skall även annars under sjukperioden, när det finns skäl till det, undersöka om den försäkrade efter sådan åtgärd som avses i 7 b § eller 22 kap., helt eller delvis kan försörja sig själv genom arbete.

Försäkringskassan skall, när det kan anses nödvändigt för bedömningen av rätt till sjukpenning eller åtgärder enligt 7 b § eller 22 kap., under sjukperioden även i övrigt

1. infordra utlåtande av viss läkare eller annan sakkunnig,
2. göra förfrågan hos den försäkrade, den försäkrades, arbetsgivare, läkare eller någon annan som kan antas kunna lämna nödvändiga uppgifter, och

⁶ Senaste lydelse 1992: 1702.

3. besöka den försäkrade.

För kostnader som den enskilde har med anledning av sådan utredning som avses i andra eller fjärde stycket lämnas ersättning i enlighet med vad regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Riksförsäkringsverket föreskriver.

16 §⁷ Om en arbetstagare har rätt till lön under sjukdom enligt statliga, kommunala eller landstingskommunala bestämmelser, kan regeringen föreskriva undantag helt eller delvis från bestämmelserna om rätt till sjukpenning.

I den mån sådant undantag inte har föreskrivits får arbetsgivaren i den ordning regeringen bestämmer uppbära arbetstagarens sjukpenning till den del den inte överstiger den utbetalda lönen.

En överenskommelse, som innebär att en arbetsgivare som har utgivit lön till en arbetstagare under sjukdom har rätt att uppbära dennes sjukpenning, är bindande för försäkringskassan om den har form av kollektivavtal och på arbetstagsidan har slutits eller godkänts av en organisation som är att anse som huvudorganisation. Ett sådant kollektivavtal får en arbetsgivare som är bunden av avtalet efter överenskommelse åberopa även i fråga om arbetstagare som inte omfattas av avtalet men sysselsätts i arbete som avses i det. Regeringen får meddela föreskrifter om sjukpenningberäkning och handläggning av sjukfall för arbetstagare hos staten som omfattas av sådant avtal.

Regeringen får även meddela föreskrifter om sjukpenningberäkning för arbetstagare med statligt reglerad anställning som är anställda hos en annan arbetsgivare än staten och som omfattas av sådant kollektivavtal som anges i tredje stycket.

Har en försäkrad drabbats av sjukdom utom riket och därvid erhållit underhåll genom utrikesförvaltningens försorg får förvaltningen i den ordning regeringen bestämmer från försäkringskassan erhålla den försäkrades sjukpenning, i den mån den inte överstiger vad som har utgivits i underhåll.

Sjukpenning som betalas ut enligt denna paragraf till en arbetsgivare skall minskas med skattepliktiga förmåner i form av lön, bil, bostad och helt fri kost under sjukdom som arbetsgivaren utger till arbetstagaren för samma tid som sjukpenningen avser, dock endast med den del av förmånerna under sjukdom som överstiger motsvarande förmåner i arbetet med 75 procent när sjukpenning utges med den procentandel som anges i 4 § första stycket 2, med 90 procent när sjukpenning utges från och med den fjärde till och med den nionde dagen i sjukperioden med den procentandel som anges i 4 § första stycket 3, med 80 procent när sjukpenning utges från och med den nittioförsta till och med den trehundraextiofemte dagen i sjukperioden med den procentandel som anges i 4 § första stycket 3 och med 70 procent för tid därefter när sjukpenning utges med den procentandel som anges i 4 § första stycket 4. Härvid har bestämmelserna i 4 a § andra och tredje styckena motsvarande tillämpning.

2 §⁸ Hel ålderspension utgör, om inte annat följer av vad i andra stycket samt 3 och 4 §§ sägs, för år räknat 96 procent av basbeloppet eller, för gift försäkrad, 78,5 procent av basbeloppet.

Börjar ålderspension utges tidigare än från och med månad, varunder den försäkrade fyller sextiofem år, skall pensionen minskas med fem tiondels procent för varje månad, som då pensionen börjar utges återstår till ingången av den månad varunder den försäkrade fyller sextiofem år. Om pensionen börjar utges senare än från och med sistnämnda månad, ökas pensionen med sju tiondels procent för varje månad, som då pensionen börjar utges förflutit från ingången av den månad varunder den försäkrade uppnådde nämnda ålder; härvid skall hänsyn dock inte tas till tid efter ingången av den månad, under vilken den försäkrade fyllt sjuttio år, och inte heller till tid, då den försäkrade uppburit tilläggspension i form av ålderspension eller inte varit berättigad till folkpension.

7 kap.

3 §⁹ Vid bedömning i vad mån arbetsförmågan är nedsatt skall beaktas den försäkrades förmåga att vid den nedsättning av prestationsförmågan, varom är fråga, bereda sig inkomst genom sådant arbete, som motsvarar hans krafter och färdigheter och som rimligen kan begäras av honom med hänsyn till hans utbildning och tidigare verksamhet samt ålder, boställningsförhållanden och därmed jämförliga omständigheter. Bedömningen skall göras efter samma grunder oavsett arten av den föreliggande nedsättningen av prestationsförmågan. Med inkomst av arbete likställs i skäligen omfattning värdet av hushållsarbete i hemmet.

Är den försäkrade föremål för åtgärd av beskaffenhet, som anges i 3 kap. 7 b § eller 22 kap. 7 §, skall arbetsförmågan under tiden för åtgärden anses nedsatt i den mån den försäkrade på grund av åtgärden är hindrad att utföra förvärvsarbete.

3 b § Försäkringskassan skall, när det kan anses nödvändigt för bedömningen av om rätt till förtidspension föreligger, begära att den försäkrade genomgår undersökning av viss läkare eller genomgår annan utredning såsom arbetsprovning eller arbetsträning, för bedömning av den försäkrades medicinska tillstånd, arbetsförmågan och behovet av och möjligheter till rehabilitering.

När det kan anses nödvändigt för bedömning av rätt till förtidspension, skall försäkringskassan även

1. infordra utlåtande av viss läkare eller annan sakkunnig,
2. göra förfrågan hos den försäkrade, den försäkrades arbetsgivare, läkare eller någon annan som kan antas kunna lämna nödvändiga uppgifter,
3. besöka den försäkrade, samt

⁸ Senaste lydelse 1993: 1344. Ändringen innebär bl. a. att andra och tredje styckena upphävs.

⁹ Senaste lydelse 1991: 1976.

4. undersöka om den försäkrade efter sådan åtgärd som avses i 7b § eller 22 kap., helt eller delvis kan försörja sig själv genom arbete.

Försäkringskassan skall i samband med beslut om förtidspension också bedöma om förnyad utredning av arbetsförmågan skall göras efter viss tid.

Försäkringskassan kan även under tid som pension utges vidta åtgärder enligt första och andra styckena. Innan beslut fattas om medicinsk utredning enligt första eller andra stycket skall försäkringsläkarens bedömning inhämtas.

För kostnader som den enskilde har med anledning av sådan utredning som avses i första och andra styckena lämnas ersättning i enlighet med vad regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Riksförsäkringsverket föreskriver.

4 §¹⁰ Hel förtidspension utgör, om inte annat följer av vad i andra stycket sägs, för år räknat 90 procent av basbeloppet eller, för gift försäkrad, 72,5 procent av basbeloppet.

Om förtidspension utges för tid efter det att ålderspension med stöd av 6 kap. 3 § upphört att utgå, skall förtidspensionen minskas med motsvarande tillämpning av bestämmelserna i 6 kap. 3 och 4 §§.

13 kap.

1 §¹¹ Rätt till tilläggspension i form av *förtidspension* har enligt vad nedan sägs försäkrad för tid före den månad, då han fyller sextiofem år, om hans arbetsförmåga på grund av sjukdom eller annan nedsättning av den fysiska eller psykiska prestationsförmågan är nedsatt med minst en fjärdedel och nedsättningen kan anses varaktig samt den försäkrade skall tillgodoräknas pensionspoäng för tid före det år, varunder pensionsfallet inträffat.

Kan nedsättningen av arbetsförmågan inte anses varaktig men kan den antas bli bestående avsevärd tid, har den försäkrade rätt till tilläggspension i form av sjukbidrag. Sådant bidrag skall vara begränsat till viss tid; och skall i övrigt vad som är föreskrivet om förtidspension enligt första stycket gälla beträffande sjukbidrag.

Föreskrifterna i 7 kap. 2, 3, 3 a och 3 b §§ skall tillämpas även beträffande förtidspension enligt detta kapitel.

16 kap.

2 §¹² Som villkor för rätt till förtidspension eller handikappersättning får föreskrivas att den försäkrade skall under högst 30 dagar vara intagen på visst sjukhus eller underkasta sig undersökning av viss läkare. Motsvarande gäller i fråga om rätt till vårdbidrag och, såvitt gäller efterlevande, särskild efterlevandepension. För kostnader som uppstår med anledning av en sådan föreskrift skall ersättning lämnas i enlighet med vad regeringen förordnar.

¹⁰ Senaste lydelse 1993:1344.

¹¹ Senaste lydelse 1992:1702.

¹² Senaste lydelse 1988:881.

I fråga om rätt till förtidspension gäller även vissa bestämmelser om utredning i 7 kap. 3 b §.

18 kap.

12 § I den allmänna försäkringskassan skall finnas en direktör, som har att leda arbetet inom kassan i enlighet med styrelsens anvisningar. Vidare skall finnas en eller flera försäkringsläkare och försäkringstandläkare. Dessa skall biträda kassan i frågor som kräver medicinsk eller odontologisk sakkunskap samt verka för ett gott samarbete mellan kassan och de läkare och tandläkare som är verksamma inom dess område. Därutöver skall finnas personal i mån av behov och tillgång på medel.

20 kap.

3 §¹³ Ersättning enligt denna lag får dras in eller sättas ned, om den som är berättigad till ersättningen

a) ådragit sig sjukdomen eller skadan vid uppsåtligt brott som han har dömts för genom dom som har vunnit laga kraft;

b) vägrar att genomgå undersökning av läkare eller att följa läkares föreskrifter;

c) underlåter att ge in sådant läkarintyg, läkarutlåtande, försäkran eller särskild försäkran som skall ges in till försäkringskassan enligt 3 kap. 8 §;

d) medvetet eller av grov vårdslöshet lämnar oriktig eller vilseledande uppgift angående förhållande, som är av betydelse för rätten till ersättning.

Vägrar en försäkrad utan giltig anledning att genomgå sådan behandling, utredning eller rehabilitering som avses i 3 kap. 7 b och 8 a §§, 7kap. 3 b § eller 22 kap. 4, 5 och 7 §§ får sjukpenning eller förtidspension helt eller delvis tills vidare förvägras honom, under förutsättning att han erinrats om denna påföljd. Motsvarande skall gälla i fråga om särskild efterlevandepension, om den efterlevande utan giltig anledning vägrar att följa ett villkor som uppställts med stöd av 16 kap. 3 §.

1. Denna lag träder i kraft i fråga om 6 kap. 2 § och 7 kap. 4 § den 1 januari 1996, i fråga om 7 kap. 3 § den 1 januari 1997 och i övrigt den 1 oktober 1995. Äldre bestämmelser tillämpas på sjukpenning och pension som avser tid före ikraftträdandet.

2. 7kap. 3 § i dess äldre lydelse gäller fortfarande vid prövning av rätt till förtidspension eller sjukbidrag om ansökan gjorts före den 1 januari 1997 och den försäkrade fyller 60 år före den 1 juli 1997.

3. De äldre föreskrifterna i 7kap. 3 § skall även tillämpas i fråga om förtidspension eller sjukbidrag om ansökan därom dels inkommit före utgången av en sådan sjukbidragsperiod som grundar sig på en ansökan som avses i punkt 2, dels avser en sådan grad av nedsatt arbetsförmåga som är lika stor som eller mindre än den som det tidigare sjukbidraget avsåg.

¹³ Senaste lydelse 1991: 1976.

SFS 1995:508

På regeringens vägnar

ANNA HEDBORG

Susanne Billum
(Socialdepartementet)
